

VYSOKÝ PREDŠTAVITEĽ
ÚNIE PRE
ZAHRANIČNÉ VECI
A BEZPEČNOSTNÚ POLITIKU

V Bruseli 9. 2. 2021
JOIN(2021) 2 final

**SPOLOČNÉ OZNÁMENIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE,
EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU
REGIÓNOV,**

**Obnovené partnerstvo s južným susedstvom
*Nový program pre Stredozemie***

{SWD(2021) 23 final}

Úvod

Pred dvadsiatimi piatimi rokmi sa Európska únia a partneri z južného Stredozemia¹ zaviazali premeniť oblasť Stredozemia na oblasť dialógu, výmeny a spolupráce, ktorá zaručí mier, stabilitu a prosperitu. 25. výročie Barcelonského vyhlásenia nám pripomína, že **posilnené stredozemské partnerstvo je pre Európsku úniu naďalej strategickou nevyhnutnosťou**, keďže výzvy, ktorým región naďalej čelí, si najmä desať rokov po Arabskej jari vyžadujú spoločnú reakciu. Spoločnými silami, uznávajúc našu rastúcu vzájomnú závislosť a v duchu partnerstva zmeníme spoločné výzvy na príležitosti, ktoré sú v našom spoločnom záujme.

Na tento účel a v rámci európskej susedskej politiky sa v **tomto spoločnom oznámení navrhuje nový, ambiciózny a inovatívny program pre Stredozemie**, ktorý po prvýkrát využíva celý súbor nástrojov EÚ a prelomové príležitosti súbežnej zelenej a digitálnej transformácie s cieľom obnoviť našu spoluprácu a využiť nevyužitý potenciál nášho spoločného regiónu. **Perspektíva obnovy po pandémie COVID-19 je pre Európu a oblasť Stredozemia** zriedkavou príležitosťou zaviazat' sa k spoločnému programu zameranému na ľudí a k opatreniam potrebným na jeho vykonávanie.

Oblasť južného Stredozemia čelí výzvam v oblasti správy vecí verejných, sociálno-ekonomických, klimatických, environmentálnych a bezpečnostných výziev, z ktorých mnohé vyplývajú z globálnych trendov a vyžadujú si spoločné opatrenia zo strany EÚ a partnerov z južného susedstva. Dlhotrvalé konflikty naďalej spôsobujú obrovské ľudské utrpenie, vyvolávajú masívne nútené vysídľovanie obyvateľstva, najmä v krajinách s veľkým počtom utečencov výrazne zaťažujú hospodárske a sociálne vyhliadky celej spoločnosti a zintenzívňujú geopolitickú rivalitu a vonkajšie zasahovanie. Príliš veľa ľudí riskuje život pri pokusoch o neoprávnený vstup do EÚ, čím podnecujú podnikanie v oblasti prevádzachstva, ktoré je bezohľadné, trestné a destabilizuje miestne komunity. Hrozby terorizmu, organizovanej trestnej činnosti a korupcie naďalej prispievajú k nestabilite a potláčajú prosperitu. Hospodársky rast v južnom susedstve nedrží krok s demografickým rastom.² Región má jednu z najnižších úrovní regionálnej hospodárskej integrácie na svete³. Neudržateľné využívanie prírodných zdrojov a zmena klímy⁴ ohrozujú prístup k vode, potravinám a energii, urýchľujú rozširovanie púští a stratu biodiverzity a ohrozujú životy a živobytie. Pretrvávajú výrazné hospodárske a rodové nerovnosti a vlády len s námahou naplňajú očakávania dnešnej mladej generácie.

¹ Alžírsko, Egypt, Izrael, Jordánsko, Libanon, Líbya, Maroko, Palestína, Sýria a Tunisko. Označenie „Palestína“ nemožno vykladať ako uznanie Palestínskeho štátu a nie sú ním dotknuté pozície jednotlivých členských štátov k tejto otázke.

² Podľa údajov z roku 2020, priemerný HDP na obyvateľa je nižší ako jedna osmina HDP EÚ, Statistics on European Neighbourhood Policy countries (Štatistika krajín európskej susedskej politiky, vydanie 2020), Eurostat.

³ S vývozom do regiónu dosahujúcim iba 5,9 % je vnútroregionálny obchod zlomkom celkového obchodu krajín – <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/euro-mediterranean-partnership/>

⁴ Podľa prvej hodnotiacej správy týkajúcej sa oblasti Stredozemia, ktorú vypracovali experti na zmenu klímy a životného prostredia v oblasti Stredozemia, sa región otepľuje o 20 % rýchlejšie ako zvyšok sveta.

Naliehavosť riešenia týchto výziev ešte viac posilňuje pandémia COVID-19, ktorá zreteľne poukázala na spoločné zraniteľné miesta a našu vzájomnú závislosť. **Nový program pre Stredozemie** zahŕňa nové oblasti a formy spolupráce, ktoré sa identifikovali počas krízy. Nový program pre Stredozemie ponúka príležitosti pre nové partnerstvá v oblasti strategických priorít zelenej a digitálnej transformácie a vychádza z presvedčenia, že udržateľnú prosperitu a odolnosť možno vybudovať len v rámci silného partnerstva v celom Stredozemí. Naše partnerstvo bude založené na spoločných hodnotách a dialógu, ako aj na pokroku nášho spoločného sociálno-ekonomického a politického programu vrátane reforiem v oblastiach, ako je správa vecí verejných a právny štát, makroekonomická stabilita a podnikateľské prostredie. **Nový program sa zameriava na ekologickú, digitálnu, odolnú a spravodlivú obnovu, ktorá sa riadi Agendou 2030 pre udržateľný rozvoj⁵, Parížskou dohodou a Európskou zelenou dohodou⁶**

V tomto oznámení sa stanovuje cieľ na nadchádzajúce roky vybudovať spravodlivejšie, prosperujúcejšie a inkluzívnejšie spoločnosti v prospech ľudí, najmä mládeže.

S cieľom využiť túto príležitosť sa v spoločnom oznámení navrhujú nasledujúce **klúčové smery nášho partnerstva**:

- **Hospodársky a investičný plán pre krajiny južného susedstva pomôže urýchliť dlhodobé sociálno-ekonomické oživenie**, podporiť udržateľný rozvoj, riešiť štrukturálne nerovnováhy v regióne a **využiť jeho hospodársky potenciál**. Plán zahŕňa konkrétne hlavné iniciatívy v prioritných odvetviach. Jeho cieľom je zvýšiť atraktivnosť regiónu pre investorov. Budeme sa usilovať o strategickú spoluprácu s medzinárodnými finančnými inštitúciami, predovšetkým s Európskou investičnou bankou a Európskou bankou pre obnovu a rozvoj, Svetovou bankou, Medzinárodným menovým fondom, ako aj s bankami z regiónu a súkromného sektora. Aby boli tieto iniciatívy úspešné, je nevyhnutné obnoviť záväzok k vykonávaniu a podpore inkluzívnych sociálno-ekonomických reforiem, najmä v oblasti podnikateľského prostredia, udržateľného hospodárskeho rastu a makroekonomických politík zameraných na stabilitu, ktoré sa opierajú o dlhodobú stratégiu.

Hospodársky a investičný plán je orientačný a neúplný a môže sa vyvíjať v závislosti od pokroku v strategických a politických otázkach a bilaterálnych vzťahoch medzi partnerskými krajinami. Komisia navrhuje v období 2021 – 2027 zmobilizovať v rámci Nástroja susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce až **7 miliárd EUR** za predpokladu, že nadobudnú účinnosť príslušné právne základy budúceho viacročného finančného rámca a bez toho, aby bol dotknutý výsledok procesu programovania⁷. Táto podpora zahŕňa tvorbu rezerv na záruky Európskeho fondu pre udržateľný rozvoj plus a kombinované financovanie v rámci investičnej platformy susedstva, ktoré by pomohli mobilizovať súkromné a verejné investície v južnom susedstve až do výšky **30 miliárd EUR**.

⁵ [Rezolúcia OSN 70/1 Transformujeme náš svet: Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj](#).

⁶ Európska zelená dohoda [COM(2019) 640]

⁷ To je podmienené konečným prijatím návrhu nariadenia, ktorým sa zriaďuje Nástroj susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce.

- **Spojiť sily v boji proti zmene klímy, znížiť škodlivé emisie, udržateľne využívať zdroje a urýchliť zelenú transformáciu.** Musíme sa pripraviť na dlhodobé scenáre, v ktorých fosílna palivá postupne nahradia nové formy nízkouhlíkovej energie. Na tento účel Komisia navrhne partnerským krajinám komplexné iniciatívy na podporu klimaticky neutrálnej, nízkouhlíkovej a obnoviteľnej energie, pričom bude vychádzať z kľúčových prvkov Európskej zelenej dohody, akým je napríklad vodíková stratégia⁸. Prioritou bude podpora investícií do energetickej efektívnosti, energie z obnoviteľných zdrojov, nové zameranie sa na výrobu čistého vodíka – aj prostredníctvom primeraných regulačných a finančných stimulov – a regionálna integrácia trhov a sietí s elektrinou. Prispeje to k zachovaniu našich spoločných statkov v Stredozemí v prospech všetkých. Naším partnerom takisto pomôžeme zvýšiť ich odolnosť voči zmene klímy posilnením našich adaptačných opatrení, najmä v kľúčových zraniteľných oblastiach, ako je poľnohospodárstvo a voda.
- **Obnoviť záväzok k dodržiavaniu zásad právneho štátu, ľudských a základných práv, k rovnosti, demokracii a dobrej správe vecí verejných,** ktoré tvoria základ stabilných spravodlivých, inkluzívnych a prosperujúcich spoločností zohľadňujúcich rozmanitosť a toleranciu. Rešpektovanie ľudských práv vrátane sociálnych a pracovných práv, rodovej rovnosti a práv dieťaťa vytvára dôveru občanov. Právny štát a silné inštitúcie, ktoré chránia práva a bojujú proti nerovnostiam, slúžia ľudskému a hospodárskemu rozvoju tým, že prispievajú k bezpečnému a predvídateľnému podnikateľskému prostrediu, pomáhajú prilákať priame zahraničné investície, zvyšovať odolnosť hospodárstva a bojovať proti chudobe a nerovnostiam. Tento záväzok ďalej podporuje demokratická správa vecí verejných a systémy reagujúceho štátu, zodpovedné inštitúcie a boj proti korupcii. Boj proti prejavom neznášanlivosti, rasizmu, homofóbie, antisemitizmu, nenávisť voči moslimom a iných foriem xenofóbie, ako aj ochrana menšín musí zostať spoločnou prioritou v celom regióne. Osobitná pozornosť sa bude venovať podpore úlohy žien v spoločnosti a hospodárstve.
- **Spoločne riešiť výzvy núteného vysídľovania a neregulárnej migrácie a efektívne a účinne využívať výhody legálnej migrácie prostredníctvom všestranných, prispôsobených a vzájomne výhodných partnerstiev, ktoré chránia práva migrantov a utečencov v súlade s novým európskym paktom o migrácii a azyle⁹.** To má zásadný význam pre Európu a pre južné Stredozemie, kde migračné toky ovplyvňujú hostiteľskú spoločnosť aj tranzitné krajiny. Faktory, ktoré vedú k neregulárnej migrácii, zoslabnú aj vďaka rastu príležitostí a pracovných miest, ktoré prinesie hospodársky a investičný plán, a to najmä pre ženy a mladých ľudí. Konat' spoločne ako partneri je kľúčové.
- Predpokladom účinného vykonávania programu pre Stredozemie je **obnovený záväzok k jednote a solidarite medzi členskými štátmi EÚ, ako aj vzájomný a spoločný záväzok a spoločné opatrenia s partnermi v južnom susedstve.** Platí to pre úsilie o vyriešenie konfliktov a riešenie spoločných bezpečnostných problémov, ako aj pre hospodársku a odvetvovú spoluprácu. Plné zapojenie členských štátov EÚ je mimoriadne dôležité. Ich diplomatické siete, dlhodobá bezpečnostná a rozvojová spolupráca a schopnosť mobilizovať

⁸ Vodíková stratégia pre klimaticky neutrálnu Európu [COM(2020) 301].

⁹ Nový pakt o migrácii a azyle [COM\(2020\) 609](#).

súkromný sektor budú na dosiahnutie ambiciózných cieľov stanovených v tomto oznámení nevyhnutné. V záujme takéhoto zjednoteného úsilia navrhujeme výrazne posilniť politický dialóg a dialóg o politikách v celom Stredozemí. Ďalej sa bude vynakladať úsilie o posilnenie regionálnej spolupráce s Úniou pre Stredozemie ako ústredným subjektom a o podporu subregionálnej a medziregionálnej spolupráce, najmä s africkými partnermi.¹⁰ EÚ bude takisto pripravená vo všeobecnosti preskúmať ďalšiu regionálnu, subregionálnu alebo **trojstrannú spoluprácu a spoločné iniciatívy všetkých partnerských krajín**, a to aj vzhľadom na nedávnu normalizáciu vzťahov medzi Izraelom a viacerými arabskými krajinami.

Obnovené partnerstvo pre Stredozemie a sprievodný hospodársky a investičný plán umožnia EÚ a jej partnerom z južného susedstva riešiť mnohé výzvy, ktorým dnes čelí náš spoločný región.

V novom programe pre Stredozemie sa navrhuje súbor opatrení v týchto kľúčových oblastiach politiky:

1. Ľudský rozvoj, dobrá správa vecí verejných a právny štát
2. Posilnenie odolnosti, budovanie prosperity a využívanie digitálnej transformácie
3. Mier a bezpečnosť
4. Migrácia a mobilita
5. Zelená transformácia: odolnosť voči zmene klímy, energetika a životné prostredie

1. Ľudský rozvoj, dobrá správa vecí verejných a právny štát

Ľudský rozvoj

Prístup zameraný na ľudský rozvoj je kľúčovým prvkom nášho programu. Cieľom tohto prístupu je zlepšiť kvalitu života ľudí nad rámec hospodárskeho rozmeru, presadzovať ich slobody a práva, poskytovať im príležitosti a podporovať odolné, spravodlivé, inkluzívne a silné spoločnosti.

Zdravie

Prvou a najdôležitejšou podmienkou pre dôstojný život je zdravie. Pandémia COVID-19 priniesla výzvy v oblasti zdravotnej bezpečnosti a systémov zdravotnej starostlivosti a výrazne ovplyvnila hospodárstva a celé spoločnosti. EÚ a naši partneri sa budú musieť poučiť z krízy spôsobenej ochorením COVID-19 a **posilniť systémy zdravotnej starostlivosti a sociálnej ochrany, ako aj kapacity v oblasti pripravenosti a reakcie.** EÚ poskytuje a bude naďalej poskytovať rýchlu a výraznú podporu s cieľom zmierniť neprimeranú záťaž, ktorú kríza predstavuje pre najzraniteľnejšie a najohrozenejšie osoby vrátane mladých ľudí a žien¹¹. **Vakcíny sú celosvetovým spoločným statkom a očkovanie pomôže ukončiť pandémiu na celom svete.** EÚ bude aj naďalej podporovať nástroj

¹⁰ V duchu prístupu zameraného na celú Afriku a v súlade so spoločným oznámením s názvom Na ceste ku komplexnej stratégii pre Afriku [JOIN(2020) 4].

¹¹ V nadväznosti na epidémiu COVID-19 bol v rámci rozpočtu EÚ mobilizovaný podporný balík pre južné susedstvo vo výške viac ako 2,3 miliardy EUR.

COVAX vrátane vytvorenia humanitárnej rezervy vo výške približne 100 miliónov dávok. V duchu Tímu Európa dosiaľ EÚ zmobilizovala 853 miliónov EUR na podporu nástroja COVAX a túto globálnu iniciatívu na zabezpečenie spravodlivého a spravodlivého prístupu k bezpečným a účinným vakcínam pre krajiny s nízkymi a strednými príjmami je odhodlaná ďalej podporovať. Navyše, na základe skúseností s úniou stratégiou v oblasti vakcín je Komisia pripravená zriadiť mechanizmus EÚ na spoločné využívanie zásob vakcín. Tým by sa umožnil spoločný prístup k približne 2,3 miliardy dávok, ktoré zabezpečila EÚ, pričom osobitná pozornosť by sa popri západnom Balkáne, východnom susedstve a Afrike venovala južnému susedstvu. Bolo by to prínosné najmä pre zdravotníckych pracovníkov, ako aj z hľadiska humanitárnych potrieb. Túto činnosť treba vykonávať bez plytvania, čo si vyžaduje, aby boli prijímajúce krajiny dostatočne pripravené.

Posilnenie postavenia mládeže

Investície do mladých ľudí a detí by mali byť stredobodom našej spolupráce. Posilnenie postavenia, účasť a zapojenie mladých ľudí ako hybnej sily zmien je kľúčom k dosiahnutiu priorít Agendy 2030. Navrhujeme i) podporiť začleňovanie mládeže do vnútroštátnych politík, ii) pomôcť našim partnerom zlepšiť riadenie systémov vzdelávania a iii) prednostne sa zamerať na štrukturálne príčiny predčasného ukončovania štúdia; mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy; nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami, nedostatok príležitostí, nezamestnanosť mladých ľudí; a únik mozgov. Účinná koordinácia a partnerstvá naprieč jednotlivými oblasťami politiky, a to aj s mládežníckymi organizáciami, majú zásadný význam z hľadiska podpory kvalitných pracovných miest, ako aj príležitostí na vzdelávanie a odbornú prípravu. Musíme spolupracovať na zintenzívnení osobných kontaktov, ktoré predstavujú úspešnú oblasť spolupráce prinášajú hmatateľné výsledky a prínosy pre všetkých. Zásadný význam bude mať, keď našim južným partnerom umožníme a zjednodušíme prístup k programom EÚ a relevantným sieťam. V tejto súvislosti zostane južné Stredozemie prioritným regiónom v rámci programu Erasmus+. V rokoch 2021 – 2027 budú mladí ľudia v rámci programu Erasmus+ využívať nové príležitosti na budovanie kapacít v oblastiach **odborného vzdelávania a prípravy, športu a digitálneho vzdelávania a mládeže**. Cieľom EÚ bude lepšie šíriť prínosy programu Erasmus+ v celom regióne a zvýšiť využívanie programu Kreatívna Európa s cieľom čo najlepšie využiť tvorivosť mladých ľudí v regióne. Je potrebné zlepšiť programy na ochranu detí a psychosociálnu podporu pre deti zasiahnuté konfliktom a vysídlené v dôsledku konfliktu s osobitným zameraním na prístup k vzdelávaniu a zdravotnej starostlivosti.

Dobrá správa vecí verejných a právny štát

Dobrá správa vecí verejných a dodržiavanie ľudských práv, základných slobôd, demokratických inštitúcií a právneho štátu sú základnými zásadami EÚ, ktoré tvoria od Barcelonského vyhlásenia neoddeliteľnú súčasť nášho partnerstva a našich spoločných záväzkov. Dobrá správa vecí verejných, právny štát a ľudské práva vrátane sociálnych a pracovných práv, sociálny dialóg a rovnaký prístup k spravodlivosti navyše podporujú

mier, inkluzívnu prosperitu a stabilitu. Sú to základy pre dôstojné pracovné miesta, spravodlivý a inkluzívny rast, budovanie dlhodobej udržateľnosti a investície.

EÚ v súlade s akčným plánom pre ľudské práva a demokraciu na roky 2020 – 2024¹² zintenzívni spoluprácu s partnermi s cieľom presadzovať dodržiavanie ľudských práv, zásad právneho štátu a demokratických hodnôt. Nezávislosť a zodpovednosť súdnictva a prokuratúry sú nevyhnutné na to, aby štátne inštitúcie dodržiavali zákony, aby občania mohli uplatňovať svoje práva a aby bolo možné bojovať proti porušovaniu ľudských práv, korupcii či organizovanej trestnej činnosti. Udržateľné štrukturálne reformy občianskych a súdnych správ povedú k zníženiu nerovnosti a podpore hospodárskeho rastu. Ak sa bude k digitalizácii systémov a služieb pristupovať so zameraním na človeka a používateľa, zvýši sa efektívnosť štátu a vybuduje sa dôvera v inštitúcie. Správa internetu a fungovanie sociálnych médií by sa mali riadiť demokratickými zásadami. EÚ bude s partnerskými krajinami naďalej spolupracovať na zabezpečení vysokej úrovne ochrany základných práv na **súkromie a ochranu údajov** a podporovať ďalšie zblížovanie s normami EÚ a medzinárodnými normami v oblasti ochrany údajov, čím sa uľahčí obchodná výmena a spolupráca v oblasti presadzovania práva.

V Nástroji susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce bol pre región susedstva stanovený prístup založený na stimuloch¹³, ktorý umožní poskytnúť dodatočnú finančnú podporu tým krajinám, ktoré preukážu silné reformné ambície okrem iného v oblasti správy vecí verejných a právneho štátu. Výška podpory sa prispôbi podľa toho, ako budú jednotliví partneri dodržiavať záväzky a akú úroveň dosiahnu pri uplatňovaní spoločných hodnôt a napredovaní v reformách, najmä v oblasti správy vecí verejných a právneho štátu.

Na ochranu finančných záujmov EÚ je nevyhnutné, aby južní partneri zabezpečili, že sa podvody, korupcia, pranie špinavých peňazí a zneužívanie budú riešiť účinnými, odrádzajúcimi a primeranými trestnými sankciami, ako aj účinnou a efektívnou spolupracou s Európskym úradom pre boj proti podvodom. Južní partneri, ktorí sú zmluvnými stranami medzinárodných dohôd o vzájomnej právnej pomoci, by mali prijať Európsku prokuratúru ako príslušný orgán členských štátov EÚ zúčastňujúcich sa na Európskej prokuratúre na účely vykonávania týchto dohôd¹⁴.

EÚ bude kultúru právneho štátu podporovať intenzívnym zapájaním občianskej spoločnosti a podnikateľskej sféry. Organizácie občianskej spoločnosti a sociálnych partnerov zostávajú kľúčovými partnermi pri formovaní a monitorovaní spolupráce EÚ. EÚ bude naďalej podporovať konkrétne iniciatívy zamerané na posilnenie postavenia organizácií občianskej spoločnosti a obhajcov ľudských práv. Rodová rovnosť nie je len všeobecne uznávaným ľudským právom, ale aj podmienkou blahobytu, hospodárskeho rastu, prosperity, dobrej správy vecí verejných, mieru a bezpečnosti; je to oblasť, v ktorej musíme zintenzívniť naše úsilie, a to aj prostredníctvom uplatňovania hľadiska rodovej rovnosti v programoch

¹² Akčný plán EÚ pre ľudské práva a demokraciu na roky 2020 – 2024[JOIN (2020)5].

¹³ Článok 17 nariadenia o Nástroji susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce.

¹⁴ Spolupráca medzi Európskou prokuratúrou a južnými partnermi by sa takisto mala uľahčiť uzavretím dohôd o pracovných podmienkach.

spolupráce a cieľových opatreniach v súlade s tretím akčným plánom EÚ pre rodovú rovnosť (GAP)¹⁵. Budeme podporovať iniciatívy na ochranu práv žien a ich účasti na sociálno-ekonomickom, občianskom a politickom živote.

V súlade s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím bude EÚ naďalej spolupracovať s našimi partnermi s cieľom zabezpečiť plnohodnotné uplatňovanie práv osôb so zdravotným postihnutím.

Zoznam opatrení: Presadzovanie ľudských práv, zásad právneho štátu a dobrej správy vecí verejných, rodovej rovnosti, rovnakých príležitostí pre všetkých a podpory občianskej spoločnosti

- Ďalej rozvíjať príslušné legislatívne a inštitucionálne reformy v oblasti ľudských práv a dobrej správy vecí verejných
- Podporovať moderné, efektívne a zodpovedné verejné inštitúcie a politiky vrátane pozorovania a pomoci pri voľbách, ako aj nezávislé justičné systémy, ktoré slúžia všetkým ľuďom, chránia práva podozrivých, podporujú obeť trestných činov a presadzujú lepšie podmienky vo väzení
- Podporovať opatrenia na boj proti všetkým formám diskriminácie¹⁶
- Podporovať medzinárodné sociálne a pracovné práva, ako aj medzinárodné pracovné normy klasifikované Medzinárodnou organizáciou práce
- Podporovať posilnenie ekonomického postavenia žien a mladých ľudí (vrátane detí) a podnecovať ich aktívnu účasť na rozhodovacom procese
- Podporovať opatrenia na odstránenie násilia páchaného na ženách a dievčatách vrátane sexuálneho a rodovo motivovaného násilia súvisiaceho s konfliktmi
- Zabezpečiť budovanie kapacít pre organizácie občianskej spoločnosti vrátane podpory digitálnej a zelenej transformácie
- Podporovať rozvoj moderných rámcov na ochranu údajov založených na horizontálnych pravidlách presadzovaných kompetenčne silnými a nezávislými dozornými orgánmi
Podporovať ratifikáciu a vykonávanie príslušných medzinárodných dohovorov

Zoznam opatrení: Posilnenie ľudského rozvoja, zdravia a spolupráce v oblasti mládeže, vzdelávania, zručností a kultúry

- Podporovať pripravenosť systémov zdravotnej starostlivosti a kapacít reakcie na pandémie
- Zúčastňovať sa na programoch EÚ, ako sú: Erasmus+, akcie Marie Curie-Sklodowskej v rámci programu Horizont Európa, program Kreatívna Európa, a zapájať sa do činnosti príslušných európskych sietí
- Spolupracovať a vymieňať si skúsenosti EÚ v oblasti podpory inovačného úsilia a rozvoja stratégií pre inteligentnú špecializáciu

¹⁵ Akčný plán EÚ pre rodovú rovnosť III [JOIN (2020)17].

¹⁶ Okrem iného na základe pohlavia, rasového alebo etnického pôvodu, náboženského vyznania alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie.

- Spolupracovať v oblasti digitálneho vzdelávania podľa akčného plánu digitálneho vzdelávania na roky 2021 – 2027
- Spolupracovať na platformách centier excelentnosti odborného vzdelávania a prípravy, a to aj prostredníctvom siete excelentnosti Európskej nadácie pre odborné vzdelávanie, s cieľom vytvoriť miestne ekosystémy zručností a zlepšiť rekvalifikáciu
- Spolupracovať na predvídaní potrieb zručností a na koncipovaní a rozvoji zručností a stratégií z hľadiska celoživotného vzdelávania s podporou Európskej nadácie pre odborné vzdelávanie, ako aj na rozvoji zručností a kapacít pre zelené pracovné miesta a zelené hospodárstvo a iné oblasti
- Podporovať integrované prístupy a kapacity príslušných ministerstiev (vzdelávanie, zamestnanosť, zdravotníctvo, sociálna ochrana) s cieľom zlepšiť prístup a kvalitu služieb pre mladých ľudí a tých, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy
- Rozšíriť iniciatívy, ktoré vznikli z podnetu systému záruky EÚ pre mladých ľudí

2. Posilnenie odolnosti, budovanie prosperity a využívanie digitálnej transformácie

Pandémia COVID-19 postihla všetky hospodárstva v oblasti Stredozemia, prehĺbila štrukturálnu hospodársku nerovnováhu¹⁷ a zdôraznila potrebu inkluzívnych, odolných, udržateľných a prepojených hospodárstiev. Nemalo by sa na nikoho zabudnúť a krajinám by sa malo umožniť využívať trendy, ako je súbežná zelená a digitálna transformácia, ktoré by mohli urýchliť udržateľný rast.

Odolné hospodárstva

Posilnenie sociálno-ekonomickej odolnosti by malo naďalej patriť medzi kľúčové priority spolupráce. Ide o to, že si vytvoríme hospodárske rezervy na ochranu pred budúcimi otrasmí a zameriame sa na problémy platobnej bilancie vrátane rizika neutržateľnej dynamiky dlhu. K úsiliu o rozšírenie fiškálneho priestoru¹⁸ a zvýšenie fiškálnej spravodlivosti prispeje makrofinančná pomoc podmienená splnením osobitných podmienok a cielená pomoc pri vykonávaní stratégií riadenia verejných financií a mobilizácie domácich príjmov, a to najmä prostredníctvom rozpočtovej podpory¹⁹.

Intenzívnejšie používanie eura v regióne by posilnilo väzby s EÚ a prispelo k hospodárskej a finančnej stabilite. Zabezpečilo by sa tým lepšie prepojenie medzi hlavnými obchodnými

¹⁷ Opatrenia na zamedzenie šírenia nákazy, ktoré obmedzujú dopravu a hospodársku činnosť, majú širokosiahle dôsledky a prehĺbujú nerovnosti, najmä pokiaľ ide o mladých ľudí a najzraniteľnejšie osoby, čo vedie k vyššej nezamestnanosti a nižšiemu rastu, poklesu obchodných tokov, priamych zahraničných investícií a remitencií. V dôsledku pandémie vznikli verejným financiám náklady, ktoré oslabili úsilie o fiškálnu konsolidáciu a vyvinuli tlak na systémy sociálnej ochrany.

¹⁸ Všeobecne sa vymedzuje ako rozpočtový priestor, ktorý vláde umožňuje poskytovať zdroje na verejné účely bez toho, aby sa narušila fiškálna udržateľnosť.

¹⁹ Na južné susedstvo pripadá takmer 25 % súčasného portfólia podpory pre krajiny sveta z rozpočtu EÚ.

a investičnými partnermi regiónu a diverzifikácia menového mixu používaného na platby, obchod a riadenie rizík.

Obnovený záväzok zlepšiť podnikateľské prostredie²⁰ bude zohrávať kľúčovú úlohu pri budovaní dôvery miestnych a medzinárodných subjektov zo súkromného sektora a získavaní investorov a zintenzívnení obchodu. S ohľadom na politicko-ekonomickú dynamiku krajín by sme sa mali dohodnúť na prioritných oblastiach, v ktorých by sa mali zaviesť dobre navrhnuté, merateľné a vykonateľné reformy. Tieto priority by mali byť spoločne stanovené v prioritách partnerstva alebo v rovnocenných politických dokumentoch. EÚ v spolupráci so svojimi členskými štátmi poskytne podporu v závislosti od toho, či sa partneri zaviazajú k jednotnému a účinnému vykonávaniu hospodárskych reforiem a reforiem správy vecí verejných v týchto oblastiach.

K posilneniu vnútroštátnych systémov by mohli prispieť aj iniciatívy na podporu sociálno-ekonomickej udržateľnosti na miestnej úrovni. Posilnenie nášho dialógu o politikách²¹ by malo viesť k prehĺbovaniu verejno-súkromných dialógov.

Udržateľné hospodárstvo

Hospodárska diverzifikácia je dôležitá najmä v krajinách, ktoré sa vo veľkej miere spoliehajú na odvetvia náchylné na hospodárske otrasy. EÚ a jej partneri budú spolupracovať s cieľom využiť rast v zelenom a digitálnom hospodárstve v súlade s cieľmi stanovenými v odvetvových dialógoch Únie pre Stredozemie. Do plánovania hospodárskeho rozvoja by sa okrem sociálneho hospodárstva mal súvisle začleniť aj potenciál modrého hospodárstva²². Vďaka svojim obchodným modelom, ktoré stavajú ľudí a planétu do centra záujmu, má sociálne hospodárstvo potenciál riešiť mnohé spoločenské výzvy a zvýšiť odolnosť našej spoločnosti v časech krízy.

Okrem toho **zameranie sa na otvorenú strategickú autonómiu a reštrukturalizáciu globálnych hodnotových reťazcov v nadväznosti na pandémie** má potenciál vytvoriť nové príležitosti na ďalšiu integráciu priemyselných dodávateľských reťazcov medzi EÚ a jej južnými susedmi. Ekosystémový prístup²³ vypracovaný v priemyselnej stratégii Komisie²⁴ by takisto mohol prispieť k úsiliu o diverzifikáciu a k rozvoju iniciatív prospešných pre všetky strany v oblastiach integrácie trhu, zblížovania v oblasti regulácie a finančného začleňovania. Priemyselné klastre v južnom susedstve môžu podporiť hospodársky rozvoj prepojením

²⁰ Priemer regiónu Blízkeho východu a severnej Afriky je podľa správy Svetovej banky o podnikaní (Doing Business) z roku 2019 na úrovni 58,30 zo 100 (112. pozícia).

²¹ Politický dialóg o reformách podporovaných dohodami o vykonávaní sektorových reforiem umožní zmierniť riziká spojené s finančnou podporou EÚ a hľadať synergie s doplnkovými nástrojmi, akými sú kombinované financovanie a investície.

²² Zbilancuje sa ministerské vyhlásenie Únie pre Stredozemie o udržateľnom modrom hospodárstve (z 2. februára 2021) a práca vykonaná v rámci iniciatívy EÚ pre udržateľný rozvoj modrého hospodárstva v západnom Stredozemí (iniciatíva WestMED) <https://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2021/02/Declaration-UfM-Blue-Economy-EN-1.pdf>

²³ Tieto ekosystémy zahŕňajú všetky subjekty pôsobiace v hodnotovom reťazci: od najmenších startupov po najväčšie spoločnosti, od akademikov po výskumných pracovníkov, od poskytovateľov služieb po dodávateľov tovaru.

²⁴ Nová priemyselná stratégia pre Európu [COM(2020) 102].

podnikov s globálnymi a regionálnymi hodnotovými reťazcami, znižovaním izolácie malých a stredných podnikov, podporovaním inovácií a vytváraním väčšieho objemu obchodu a investícií.

Zásadnú úlohu bude zohrávať aj podpora súkromného sektora, najmä malých a stredných podnikov²⁵. EÚ a jej partneri by mali spolupracovať na podpore podnikania a jeho ekosystémov vrátane sociálneho a kooperatívneho podnikania a startupov od vzniku nápadov až po ich zrelosť. Potenciál diaspór by sa mal využívať aktívnejšie, aby sa podieľali na prenose poznatkov, know-how a technológií a prispievali k vytvoreniu obchodných väzieb medzi EÚ a južnými partnermi.

Medzera vo financovaní MSP v regióne predstavuje skutočnú prekážku ich rozvoja. Pokiaľ ide o prístup k financovaniu, ktorý by takisto mal zahŕňať utečencov, máme v úmysle spolupracovať s medzinárodnými finančnými inštitúciami na vypracovaní komplexného prístupu k finančnému začleňovaniu vrátane mikrofinancovania a financovania sociálnych podnikov, ako aj využívania nových finančných nástrojov vrátane rizikového kapitálu, podnikateľských anjelov alebo financovania s dosahom.

Nebývalý prínos pri dosahovaní akéhokoľvek politického cieľa orientovaného na budúcnosť majú výskum a inovácie. Posilnený výskum a inovácie vrátane pridruženia k rámcovému programu Horizont Európa²⁶ vedie k odolnejšiemu a inkluzívnejšiemu rastu, ako aj k vytváraniu udržateľných pracovných príležitostí. V snahe o vytvorenie vedomostnej spoločnosti a hospodárstva sa zintenzívni úspešná spolupráca v oblasti ľudského rozmeru konektivity vrátane inovácií a vedy.

Prepojené hospodárstva

Oblasť Stredozemia má ľudský kapitál na to, aby mohla ťažiť z digitálnej transformácie a stať sa konkurentom v svetovom digitálnom hospodárstve.

Na podporu úsilia o digitálnu transformáciu navrhujeme usporiadať našu spoločnú činnosť podľa štyroch pilierov: i) riadenie a politické a regulačné rámce; ii) rozvoj infraštruktúry a podpora všeobecného prístupu k lepším, cenovo dostupným a bezpečným sieťam; iii) digitálna gramotnosť, zručnosti a podnikanie; a iv) digitálne služby. Cieľom je stimulovať inovatívnu digitálnu transformáciu podporou zavádzania platforiem a politík vrátane elektronickej verejnej správy, elektronického zdravotníctva, elektronického obchodu, digitálneho prístupu ku kultúre a kultúrnemu dedičstvu, ako aj digitálnych zručností vo vzdelávaní, a zároveň zabezpečiť na používateľa zamerané a etické využívanie technológií v súlade s Chartou základných práv Európskej únie. Takisto navrhujeme vytvoriť lepšie digitálne prepojenia v celej oblasti Stredozemia s cieľom prispieť k hospodárskej integrácii.

Obchod a investície sú kľúčom k uvoľneniu potenciálu regiónu. V záujme zvýšenia konkurencieschopnosti navrhujeme uprednostniť zníženie necolných prekážok a zníženie

²⁵ MSP v regióne prispievajú k viac ako dvom tretinám celkovej formálnej zamestnanosti.

²⁶ Horizont Európa bude naďalej podporovať medzinárodnú spoluprácu medzi výskumnými pracovníkmi a podnikmi v EÚ so zvyškom sveta, okrem iného v rámci vedeckej diplomacie.

obchodných nákladov. Dôraz by sa mal klásť na úplné vykonávanie a dodržiavanie existujúcich viacstranných, regionálnych a dvojstranných dohôd s cieľom podporovať obchod, budovať dôveru investorov a zabrániť opätovnému výskytu protekcionizmu. Na základe existujúcej siete dohôd o pridružení a prebiehajúcich rokovaní o prehĺbení a komplexnej zóne voľného obchodu s Marokom a Tuniskom takisto navrhujeme začať dialógy, aby sa zistil záujem partnerov o modernizáciu ich obchodných a investičných vzťahov s EÚ v oblastiach, ako je uľahčenie investícií, udržateľný rozvoj, služby a prípadne poľnohospodárstvo, s cieľom lepšie ich prispôbiť súčasným výzvam.

K podpore hospodárskej diverzifikácie a prehĺbeniu integrácie môže prispieť aj využitie **príležitostí na subregionálnej, regionálnej a kontinentálnej úrovni**. Malo by sa podporiť schválenie preskúmania paneuro-stredomorského dohovoru o pravidlách pôvodu všetkými krajinami južného Stredozemia. Aktívne sa preskúmajú synergie so subsaharskou Afrikou, najmä v kontexte Africkej kontinentálnej zóny voľného obchodu (AfCFTA) a zriadenia jednotného afrického trhu leteckej dopravy (SAATM), aby sa podporil vznik cielených kontinentálnych hodnotových reťazcov.

Kľúčovou zložkou politík a nástrojov na podporu rozvoja južného Stredozemia je doprava, ako sa zdôrazňuje v stratégii pre udržateľnú a inteligentnú mobilitu²⁷. Mali by sme využiť aj príležitosť **prepojiť dopravnú infraštruktúru prostredníctvom interoperability pravidiel a noriem**. Prioritou bude rýchly rozvoj transstredozemskej dopravnej siete a splnenie cieľov reforiem dopravnej politiky, ktoré boli spoločne identifikované v rámci regionálneho akčného plánu dopravy a podporované prebiehajúcou technickou spoluprácou. Súčasťou našich iniciatív pomoci obchodu bude logistika, ktorá zahŕňa regionálnu infraštruktúru a prepojenia s colnou spoluprácou. Podpornú úlohu bude naďalej zohrávať vesmírna spolupráca, najmä prostredníctvom spoločných činností na využívanie bezplatných a otvorených služieb systému Galileo a rozšírením Európskej prekryvnej služby geostacionárnej navigácie (EGNOS).

Inkluzívne hospodárstva

V rámci nového programu pre Stredozemie navrhujeme spolupracovať na podpore systémov a stratégií obnovy, v súlade s cieľmi stanovenými v rámci odvetvového dialógu Únie pre Stredozemie o zamestnanosti a práci²⁸, ktoré i) podporujú rovnosť príležitostí a ii) zameriavajú sa sociálnu ochranu a začlenenie s cieľom riešiť sociálne a územné nerovnosti.

Významné pozitívne výsledky by sa mohli dosiahnuť vytvorením príležitostí pre mladých ľudí v ich krajine. To by si vyžadovalo predchádzať úniku mozgov, vytvárať dôstojné pracovné miesta pre všetkých²⁹ a zvýšiť účasť žien na trhu práce a posilniť ich hospodárske postavenie. Tieto aspekty by mali byť stredobodom záujmu pri koncipovaní a vykonávaní sociálno-ekonomických reforiem a investičných iniciatív. Okrem toho by sme sa mali

²⁷ Stratégia pre udržateľnú a inteligentnú mobilitu – nasmerovanie európskej dopravy do budúcnosti[COM(2020) 789].

²⁸ Vyhlásenie ministrov Únie pre Stredozemie o práci a zamestnanosti, Cascais, apríl 2019.

²⁹ Podľa odhadov MOP zaniklo v druhom štvrtroku 2020 v porovnaní s posledným štvrtkom 2019 17 miliónov pracovných miest na plný úväzok.

zamerat' na vplyv neformálneho hospodárstva³⁰ na životné podmienky ľudí a na verejné financie partnerov a podporovať politiky v oblasti zručností pre všetkých, a to aj so zreteľom na podporu formalizácie.

Zoznam opatrení: Podpora inkluzívnych, odolných, udržateľných a prepojených hospodárstiev

- Spolufinancovať udržateľné investície financované zo štátnych prostriedkov partnerov na obnovu v súvislosti s Európskym fondom pre udržateľný rozvoj plus (ďalej len „EFSD+)
- Vypracovať a podporovať spoločné rámce reformami zamerané na investičné a podnikateľské prostredie
- Podporovať iniciatívy na pomoc partnerom, aby pritiahli a udržali si príležitosti na diverzifikáciu hodnotových reťazcov vo vybraných odvetviach v súlade so zásadami dobrej správy vecí verejných
- Povzbudzovať partnerov, aby sa pripojili k daňovej iniciatíve Addis³¹
- Zintenzívniť podporu zeleného, modrého a sociálneho hospodárstva prostredníctvom inovačných finančných nástrojov (vrátane financovania s dosahom) a rozvoja primeraných regulačných ekosystémov.
- Podporovať vykonávanie politík v oblasti MSP, pričom referenčným rámcom sú zásady stanovené v iniciatíve „Small Business Act“ a v oznámení „Stratégia pre MSP pre udržateľnú a digitálnu Európu“ z marca 2020³²
- Podporovať dobre fungujúci sociálny dialóg na všetkých príslušných úrovniach
- Poskytovať technickú podporu pri presadzovaní finančného začleňovania, najmä pokiaľ ide o digitálne platby a digitálnu gramotnosť pre MSP, a to predovšetkým vo vidieckych oblastiach
- Zúčastňovať sa na rámcovom programe EÚ Horizont Európa
- Začleniť podporu sociálneho hospodárstva do regionálnych a dvojstranných programov vrátane podpory rozvoja primeraných právnych a politických rámcov, posilnenia inštitucionálnej kapacity a umožnenia vzájomného učenia sa
- Podporovať zblížovanie v oblasti regulácie telekomunikácií, elektronickej identifikácie a dôveryhodných služieb a vytvoriť rámce na ochranu osobných údajov a voľný tok iných ako osobných údajov a modernizovať obchodné a investičné vzťahy s partnermi, ktorí majú záujem o užšiu integráciu s EÚ, najmä v oblastiach, ako je uľahčenie investícií, služby, udržateľný rozvoj a poľnohospodárstvo

³⁰ V odporúčaní MOP č. 204 týkajúcom sa prechodu z neformálneho hospodárstva na formálne sa uvádza, že „neformálne hospodárstvo“ sa vzťahuje na všetky hospodárske činnosti vykonávané pracovníkmi a hospodárskymi jednotkami, ktoré nie sú z právneho ani praktického hľadiska dostatočne alebo vôbec zahrnuté vo formálnych systémoch.

³¹ Daňová iniciatíva Addis predstavuje partnerstvo viacerých zainteresovaných strán, ktorého cieľom je posilniť mobilizáciu domácich príjmov v partnerských krajinách

³² Stratégia pre MSP pre udržateľnú a digitálnu Európu [COM(2020) 103].

- Podporovať integráciu regiónu do Africkej kontinentálnej zóny voľného obchodu s cieľom stimulovať vytváranie cielených kontinentálnych hodnotových reťazcov
- Spolufinancovať investície na zlepšenie všadeprítomnej dostupnosti telekomunikačnej infraštruktúry s prenosom veľkého objemu dát Zabezpečiť uplatňovanie zásad súboru nástrojov³³ EÚ pre 5G na zaistenie bezpečnosti sietí
- Zintenzívniť úsilie o prijatie orientačných máp budúcej transstredozemskej dopravnej siete, ktorá bude predstavovať vonkajší rozmer transeurópskej dopravnej siete, a pritom už teraz pridelovať projektom v rámci tejto siete prioritu a prispieť k prepojeniu subsaharskej Afriky, severnej Afriky a Európy
- Podporovať zblížovanie v oblasti regulácie vo všetkých oblastiach dopravy v súlade s regionálnym akčným plánom dopravy na roky 2021 – 2027 prostredníctvom euro-stredozemských dopravných projektov
- Prispievať k rozvoju udržateľného cestovného ruchu

3. Mier a bezpečnosť

Pretrvávajúce konflikty v oblasti Stredozemia sú hlavnou prekážkou politickej stability a udržateľného rozvoja. Kľúčovou prioritou je spoločne sa usilovať o predchádzanie konfliktom a ich riešenie, podporu spolupráce v oblasti bezpečnosti, zmierňovanie následkov konfliktov a riešenie ich základných príčin s cieľom chrániť ľudí a umožniť im prosperovať.

EÚ je už teraz hlavným poskytovateľom humanitárnej a rozvojovej pomoci regiónu. Je schopná využívať širokú škálu nástrojov založených na prístupe, ktorý spája tri rozmery - humanitárnu pomoc, rozvoj a mier. Prostredníctvom misií a operácií spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky, sprostredkovateľských a stabilizačných činností a reštriktívnych opatrení je takisto **garantom bezpečnosti**. EÚ si vďaka svojmu pevnému záväzku dodržiavať medzinárodné právo získala dôveryhodnosť. EÚ ako dôveryhodný partner má jedinečné postavenie na to, aby spojila strany konfliktu, medzinárodných a regionálnych partnerov, ako aj príslušné zainteresované strany, ako sú aktéri v oblasti humanitárnej pomoci, rozvoja a budovania mieru, v dialógu o strategických otázkach s cieľom znížiť napätie a prispieť k vyriešeniu konfliktov. Mnohí južní partneri preto vyzývajú EÚ na zvýšenú angažovanosť a spoločné úsilie o riešenie pretrvávajúcich konfliktov a ich dôsledkov. Skúsenosti ukazujú, že EÚ môže v tejto zvolávacej a diplomatickej úlohe uspieť len vtedy, ak je jednotná a schopná jednohlasne vystupovať na bilaterálnej aj multilaterálnej úrovni.

Zapojenie členských štátov EÚ, a to aj na najvyššej úrovni, je preto kľúčové rovnako ako posilnený a zintenzívnený politický dialóg v Stredozemí, ak chceme vybudovať dôveru, znížiť napätie a pomôcť pri riešení konfliktov.

³³ Bezpečné zavádzanie 5G v EÚ – Vykonávanie súboru nástrojov (COM (2020) 50) V oznámení o súbore nástrojov EÚ pre bezpečnosť sietí 5G sa EÚ zaväzuje uplatňovať zásady tohto súboru nástrojov, ktorého cieľom je zaisťiť bezpečné zavádzanie širokopásmovej infraštruktúry nielen v EÚ, ale aj vo všetkých vonkajších projektoch s využitím finančných prostriedkov EÚ, a to aj prostredníctvom medzinárodných finančných inštitúcií, ako je EIB.

Na tomto základe by EÚ a jej členské štáty a partneri mali obnoviť úsilie o urovanie mierového procesu na Blízkom východe; V tejto súvislosti sa EÚ bude snažiť podporovať nedávne nadviazanie diplomatických vzťahov medzi Izraelom a niektorými arabskými krajinami a stavať na ňom s cieľom zlepšiť vyhliadky na riešenie založené na existencii dvoch štátov podľa medzinárodne dohodnutých parametrov a na dosiahnutie mieru a bezpečnosti v regióne. EÚ ako iniciátor konferencií týkajúcich sa Sýrie a jej južní partneri by na podporu činností pod vedením OSN mali zintenzívniť úsilie o vyriešenie ničivého a už desaťročie trvajúceho konfliktu v Sýrii. Takisto by mali naďalej podporovať samostatné úsilie Libanonu o vyriešenie jeho domácej hospodárskej, sociálnej a politickej krízy. EÚ by mala so svojimi partnermi užšie spolupracovať na riešení výziev v oblasti mieru, stability a rozvoja v regióne Sahel. EÚ a jej južní susedia by tiež mali zintenzívniť podporu úsiliu o vyriešenie otázky Západnej Sahary v rámci procesu pod vedením OSN. Medzi priority takisto patrí udržateľné a inkluzívne politické riešenie dlhodobej krízy v Líbyi. EÚ sa bude naďalej aktívne angažovať v rámci berlínskeho procesu pod vedením OSN a na jeho podporu, a to aj na operačnej úrovni prostredníctvom operácie IRINI a iných činností. EÚ preskúma možnú dodatočnú podporu na vykonávanie prímeria a podporí ústavný a volebný proces v tejto krajine a jej dlhodobú stabilizáciu.

EÚ bude pri riešení kríz v regióne naďalej podporovať úsilie OSN a spolupracovať s regionálnymi aktérmi a organizáciami, najmä s Ligou arabských štátov, Africkou úniou a príslušnými subregionálnymi zoskupeniami³⁴. Vo východnom Stredozemí bude EÚ podporovať mierový dialóg podľa medzinárodného práva, a to aj prostredníctvom mnohostrannej konferencie, ktorá ponúka príležitosť diskutovať o otázkach vyžadujúcich si multilaterálne riešenia. EÚ a partneri z južného susedstva by sa mali konštruktívne angažovať aj s cieľom zabezpečiť stabilitu a bezpečnosť širšieho regiónu.

V čase, keď si väčšina problémov vyžaduje multilaterálne riešenia, čelí multilaterálny systém dôležitým výzvam. **EÚ a jej južní partneri majú spoločný záujem na podpore obnovených pravidiel na základe multilaterálneho systému, ktorého jadrom je Organizácia spojených národov.** Mali by sme spolupracovať na posilnení spolupráce na multilaterálnych fórach, najmä pokiaľ ide o mier a bezpečnosť, globálne otázky a posilňovanie obchodu založeného na pravidlách, právny štát, ľudské práva, ochranu dieťaťa a dobrú správu vecí verejných, ako aj o programy zamerané na ženy, mier a bezpečnosť (WPS) a na mládež, mier a bezpečnosť (YPS).

Hlavnými výzvami sú závažné bezpečnostné hrozby, ako je **terorizmus, hybridné hrozby, počítačová kriminalita a organizovaná trestná činnosť** vrátane obchodovania s nelegálnymi strelnými zbraňami, obchodovania s drogami a prania špinavých peňazí; tie možno riešiť len spoločným úsilím.

³⁴ EÚ pritom môže nadviazať na partnerstvo medzi EÚ a OSN v otázkach krízového riadenia, ako aj na svoj dialóg a spoluprácu s Ligou arabských štátov, partnerstvo medzi OSN a EÚ a AÚ a spolupracovať v súlade s memorandom o porozumení medzi EÚ a AÚ o mieri, bezpečnosti a správe vecí verejných.

Terorizmus a jeho **financovanie, radikalizácia, násilný extrémizmus** a fenomén **zahraničných teroristických bojovníkov** predstavujú hrozbu na oboch stranách Stredozemného mora a často sú prepojené. Nedávne útoky zdôraznili potrebu prehĺbiť naše strategické dialógy na vysokej úrovni o boji proti terorizmu. Vychádzajúc z existujúcej spolupráce, najmä v oblasti presadzovania práva, musíme zintenzívniť naše úsilie o predchádzanie radikalizácii, a pritom prehľbovať medzináboženské a medzikultúrne dialógy a budovať kapacity na riešenie násilného extrémizmu a náboru online, na predchádzanie šíreniu teroristického obsahu na internete a boj proti nezákonnému obchodovaniu s objektmi kultúrneho dedičstva. Medzinárodná spolupráca má naďalej zásadný význam a EÚ je pripravená zintenzívniť svoju technickú pomoc aj pri odstraňovaní nedostatkov v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu a prostredníctvom svojej siete expertov vyslaných do kľúčových delegácií v regióne.

Hoci digitalizácia ponúka významné príležitosti, zároveň otvára dvere novým hrozbám vrátane zvýšenej zraniteľnosti kritickej infraštruktúry (napr. energetiky, dopravy, bankovníctva a zdravotníctva). Musíme spolupracovať na budovaní kybernetickej odolnosti, a to aj voči dezinformáciám a operáciám ovplyvňovania, vymieňať si najlepšie postupy, školiť odborníkov v oblasti kybernetickej bezpečnosti a skúmať možnosti, ktoré ponúkajú inovačné nástroje na presadzovanie práva, a zároveň v plnej miere dodržiavať ľudské práva a občianske slobody. Musíme spolupracovať na posilnení spolupráce v boji proti kybernetickým hrozbám a na tento účel v plnej miere využívať existujúce medzinárodné rámce, ako je Budapeštiansky dohovor Rady Európy.

V súlade so závermi Rady o diplomacii v oblasti klímy a energetiky z roku 2021 EÚ posilní a začlení prácu na **prepojení medzi klímou, bezpečnosťou a obranou**, a to aj prostredníctvom zintenzívnenia opatrení v oblasti adaptácie na zmenu klímy a znižovania rizika katastrof, ako aj prostredníctvom spolupráce s OSN a regionálnymi organizáciami.

Takisto navrhujeme využiť nástroje uvedené v **Stratégii EÚ pre bezpečnostnú úniu**³⁵ na posilnenie kapacity orgánov presadzovania práva, justičných a civilných orgánov a spolupráce medzi nimi. Okrem toho by sa mala ďalej rozvíjať spolupráca v oblasti zmierňovania chemických, biologických, rádiologických a jadrových rizík, ako aj v oblasti civilnej ochrany a riadenia rizika katastrof.

Spolupráca v oblasti presadzovania práva a justičnej spolupráce medzi EÚ a partnerskými krajinami by sa mala posilniť aj za pomoci príslušných agentúr EÚ (Europol, Cepol, Frontex, Európske monitorovacie centrum pre drogy a drogovú závislosť, Eurojust), a to aj prostredníctvom rokovaní o dohodách o spolupráci medzi EÚ a krajinami južného susedstva. Na tento účel EÚ spolupracuje s južnými partnermi s cieľom zabezpečiť, aby ich systémy presadzovania práva a justičné systémy spĺňali vysoké normy ochrany údajov a zaisťovali dodržiavanie ľudských práv.

Lepšia justičná spolupráca v občianskych veciach je potrebná na zlepšenie presadzovania zmlúv a riešenie cezhraničných únosov detí, ochrany dieťaťa a plnenia vyživovacej

³⁵ Stratégia EÚ pre bezpečnostnú úniu [COM(2020) 605].

povinnosti. Prioritou v regióne by malo byť prístupenie k haagskym dohovorom o medzinárodnom práve súkromnom a ich správne vykonávanie³⁶.

EÚ navrhuje, aby sa ďalej rozvíjalo partnerstvo so susednými krajinami v otázkach bezpečnosti a posilnila sa operačná spolupráca vrátane spolupráce v oblasti námornej bezpečnosti a pobrežnej stráže. Takéto partnerstvá by mali byť na mieru prispôsobené, mali by zodpovedať príslušným potrebám a mali by získať politickú podporu na vysokej úrovni, aby zaručili konkrétne výsledky. Nevyhnutná je aj spolupráca s regionálnymi a medzinárodnými organizáciami vrátane NATO v rámci vykonávania spoločných vyhlásení z Varšavy a Bruselu³⁷.

Zoznam opatrení: Spolupráca v oblasti mieru a pri riešení a prevencii konfliktov

- Obnoviť a zintenzívniť politický dialóg medzi EÚ a jej členskými štátmi a južnými partnermi a zapojiť strategických partnerov EÚ s cieľom zvýšiť spoločné úsilie o vyriešenie konfliktov a zníženie napätia v regióne s integrovaným využitím všetkých nástrojov na dosiahnutie regionálnej stability a bezpečnosti
- Investovať do predchádzania radikalizácii, do riešenia konfliktov a stabilizácie prostredníctvom integrovaného prístupu ku konfliktom a krízam vo všetkých fázach cyklu konfliktu
- Zabezpečiť odolnosť lepším prepojením humanitárneho, rozvojového, mierového a bezpečnostného úsilia
- Ak je to vzájomne prospešné, zúčastňovať sa na misiách a operáciách SBOP s využitím nástrojov, ako sú rámcové dohody o účasti
- Posilniť úlohu žien a mladých ľudí na budovaní mieru v súlade s politickým záväzkom EÚ vykonávať program zameraný na ženy, mier a bezpečnosť na regionálnej a medzinárodnej úrovni

Zoznam opatrení: Spolupráca v oblasti bezpečnosti

- Zintenzívniť dialóg o boji proti terorizmu vrátane spolupráce v boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu a podporovať ratifikáciu a vykonávanie príslušných medzinárodných dohovorov
- Posilniť spoluprácu v oblasti boja proti terorizmu, prevencie a potlačania radikalizácie, boja proti organizovanej trestnej činnosti, nedovoleným strelným zbraňami a drogám
- Urýchlene vykonať programy CT Inflow, Euromed Police, EU4 Monitoring Drugs, EuroMed Justice a CyberSouth
- Ďalej rozvíjať centrá excelentnosti EÚ v oblasti zmierňovania chemického, biologického, rádiologického a jadrového rizika, ktoré sa ukázali byť veľmi prínosné v boji proti pandémie COVID-19, a prijať ďalšie opatrenia na riešenie

³⁶ <https://www.hcch.net/en/home/>

³⁷ https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133163.htm
https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_156626.htm

bezpečnostných hrozieb

- Zintenzívniť prácu v oblasti budovania odolnosti voči zmene klímy a adaptácie na ňu, investovať do preventívnych opatrení a posilniť spoluprácu v oblasti civilnej ochrany a riadenia rizika katastrof na základe programov ako napr. PPRD Sud³⁸
- Spolupracovať s partnerskými krajinami s cieľom posilniť justičnú a policajnú spoluprácu s EÚ, a to aj prostredníctvom rokovaní o dohodách o spolupráci s Europolom a Eurojustom
- Zlepšiť justičnú spoluprácu v občianskych veciach podporou prístúpenia k príslušným dohovorom vypracovaným Haagskou konferenciou medzinárodného práva súkromného a ich správnym vykonávaním

4. Migrácia a mobilita

Migrácia je celosvetový jav, ktorý si vyžaduje spoločnú reakciu, solidaritu a rozdelenie globálnej zodpovednosti. Žiadna krajina nedokáže sama účinne riadiť migráciu ani riešiť problémy neregulárnej migrácie. Nový pakt EÚ o migrácii a azyle sa zameriava na zásadnú zmenu v našej spolupráci s medzinárodnými partnermi. Sústredí sa na všestranné, na mieru prispôsobené, vyvážené a vzájomne prospešné partnerstvá. Konečným cieľom je zabezpečiť, aby sa migrácia uskutočňovala len bezpečným a legálnym spôsobom, aby ľudia nepodnikali nebezpečné cesty aby sa zabránilo stratám na životoch, a dosiahnuť ho potlačením prevádzachstva a posilnením spolupráce v oblasti riadenia migrácie, pričom sa poskytne medzinárodná ochrana tým, ktorí ju potrebujú. Krajiny by mali mať možnosť ponúknuť najmä mladým ľuďom stabilnú a predvídateľnú sociálnu a hospodársku budúcnosť so skutočnými príležitosťami. EÚ bude aktívne pracovať na riešení základných príčin neregulárnej migrácie a núteného vysídľovania prostredníctvom riešenia konfliktov a sociálno-ekonomických výziev, ktoré sa v dôsledku ochorenia COVID-19 ešte zhoršili.

Nový pakt o migrácii a azyle poskytuje pevnejší základ pre udržateľnú a dlhodobú reakciu v kontexte riadenia migrácie a azylu.

Naše posilnené partnerstvá v oblasti migrácie zahŕňajú rôzne aspekty migrácie a azylu, pričom zohľadňujú záujmy EÚ aj partnerských krajín. Tieto aspekty sa zároveň prejavajú v rôznych oblastiach našej spolupráce – politickej, bezpečnostnej a hospodárskej.

Situácia jednotlivých krajín je špecifická a aj ich príležitosti sa rôznia. Univerzálne, na mieru prispôsobené riešenie neexistuje. Táto skutočnosť sa v súlade s novým paktom o migrácii a azyle zohľadňuje v komplexných partnerstvách EÚ s každou krajinou a bude to tak aj naďalej.

EÚ bude naďalej chrániť tých, ktorí to potrebujú, a poskytovať podporu hostiteľským krajinám, pričom bude brať do úvahy, že niekoľko krajín južného Stredozemia prijalo značný počet utečencov a migrantov.

³⁸

PPRD Sud III – „Prévention, Préparation et Réponse aux catastrophes naturelles et d'origine humaine dans les pays partenaires du Moyen-Orient et d'Afrique du Nord“.

Neregulárna migrácia spôsobuje problémy regiónu aj EÚ okrem iného tým, že ďalej zvyšuje hospodársku silu a destabilizujúci vplyv zločineckých sietí.

Riešením je zaoberať sa prevádzacstvom migrantov spoločne. EÚ a jej partnerské krajiny v tejto súvislosti výrazne **zintenzívnia spoločné úsilie v boji proti obchodovaniu s ľuďmi a zločineckým sieťam, ktoré stoja za prevádzacstvom migrantov a obchodovaním s ľuďmi**³⁹. Kľúčovým prvkom je posilnenie **riadenia migrácie a azylu** vrátane kapacít riadenia hraníc. EÚ je pripravená poskytnúť pomoc podľa potrieb partnerov.

Dôležitými prvkami týchto partnerstiev sú zintenzívnenie spolupráce v oblasti návratu, readmisie a udržateľnej reintegrácie a zefektívnenie návratov. EÚ na podporu týchto partnerstiev zmobilizuje v rámci svojho komplexného prístupu príslušné politiky a nástroje k dispozícii. Vzhľadom na význam dobrovoľných návratov Komisia prijme stratégiu dobrovoľného návratu a reintegrácie a vymedzí nové prístupy ku koncipovaniu, podpore a vykonávaniu systémov asistovaného dobrovoľného návratu a reintegrácie.

EÚ je takisto odhodlaná v súlade so svojimi právomocami a právomocami členských štátov podporovať legálnu migráciu a vzájomnú mobilitu s partnermi. Na zabezpečenie ochrany najzraniteľnejších utečencov je dôležité presídľovanie. Neoddeliteľnou súčasťou našej spolupráce budú partnerstvá s partnermi z južného susedstva zamerané na talenty, ktoré budú podporovať legálnu migráciu a mobilitu s ohľadom na riziká úniku mozgov.

Ďalej by sa mali preskúmať možnosti spolupráce na regionálnej a multilaterálnej úrovni vrátane trojstrannej spolupráce a spolupráce juh – juh, keďže niektorí partneri z južného Stredozemia sú krajinami pôvodu, tranzitu a cieľovými krajinami. Na regionálnej úrovni bude pokračovať spolupráca na spoločnom akčnom pláne z Valletty⁴⁰ a chartúmskom⁴¹ a rabatskom⁴² procese, pričom sa uplatní aj prístup zameraný na celú trasu. V tejto súvislosti by sa mala ďalej posilňovať trojstranná spolupráca s OSN a s regionálnymi aktérmi, a to aj na základe úspešných skúseností trojstrannej osobitnej skupiny EÚ-AÚ-OSN v Líbyi.

Komisia a vysoký predstaviteľ navrhujú, aby sa v záujme zaistenia operačnej a finančnej podpory v oblasti migrácie a mobility využili všetky nástroje, ktoré má EÚ k dispozícii, vrátane agentúr EÚ, Nástroja susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce⁴³ a príslušných interných nástrojov.

³⁹ Na konferencii o boji proti prevádzacstvu, ktorá sa konala 13. júla 2020 v Taliansku za účasti EÚ a príslušných afrických partnerov, sa partneri zaviazali spolupracovať v boji proti prevádzacstvu migrantov.

⁴⁰ <https://www.jvapfollowup.org/jvap/>

⁴¹ <https://www.khartoumprocess.net/>

⁴² <https://www.rabat-process.org/fr/>

⁴³ V Nástroji susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce sa stanovuje cieľ, aby 10 % tvorili opatrenia súvisiace s migráciou.

Zoznam opatrení: Posilnenie spolupráce v oblasti migrácie a mobility na základe na mieru prispôsobených, mnohostranných, vyvážených a vzájomne prospešných partnerstiev

- Podporovať kapacity partnerov na účinné riadenie migrácie a azylu vrátane riadenia hraníc, všetkých aspektov azylových a migračných systémov a kapacít readmisie
- Poskytovať cieleňú pomoc na vytváranie sociálno-ekonomických príležitostí pre migrantov, nútene vysídlené osoby a hostiteľské komunity, a to aj v kontexte oživenia po kríze spôsobenej ochorením COVID-19, s osobitným dôrazom na marginalizované regióny
- Zintenzívniť spoluprácu v oblasti účinného návratu a readmisie Podporovať asistovaný dobrovoľný návrat a udržateľnú reintegráciu z EÚ, ale aj medzi jednotlivými partnerskými krajinami
- Rozvíjať legálne cesty do Európy pokračovaním v práci na presídľovaní a systémoch mobility pracovnej sily, najmä rýchlym uskutočnením partnerstiev zameraných na talenty pri plnom rešpektovaní právomocí EÚ a členských štátov
- Preskúmať trojstranné rámce a rámce spolupráce juh – juh a posilniť spoluprácu s regionálnymi a medzinárodnými aktérmi

5. Zelená transformácia: odolnosť voči zmene klímy, energetika a životné prostredie

Južné susedstvo je jednou z oblastí na svete, ktoré sú najviac postihnuté zmenou klímy a zhoršovaním životného prostredia. Oblasť Stredozemia zároveň patrí medzi oblasti s najlepšimi zdrojmi slnečnej a veternej energie na svete, ktoré predstavujú jedinečné príležitosti na spoluprácu v oblasti čistej energie s novou strategickou prioritou výroby vodíka. Úplné vykonávanie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj, Parížskej dohody a medzinárodne dohodnutých cieľov v oblasti biodiverzity bude mať zásadný význam pre lepšiu pripravenosť regiónu na budúce systémové otrasy.

Jedinečnú príležitosť na spoluprácu v oblasti strategických priorít predstavuje Európska zelená dohoda. Mnohostranným posilnením ochrany životného prostredia, energetickej bezpečnosti a odolnosti voči zmene klímy možno znížiť riziká pre ľudské životy a živobytie a podporiť udržateľný rozvoj, vytváranie pracovných miest a prechod na odvetvia s vysokou pridanou hodnotou.

Zelený rast a opatrenia v oblasti klímy

EÚ a jej partneri budú spolupracovať na **zvýšení ambícií v oblasti klímy a zefektívnení svojich cieľov v prospech prechodu na zelený rast a zároveň budú rozvíjať a presadzovať súdržné, dosiahnuteľné a merateľné opatrenia v oblasti klímy** v súlade s vnútroštátne stanovenými príspevkami partnerov podľa Parížskej dohody, národnými adaptačnými plánmi a vonkajším rozmerom Európskej zelenej dohody. Dôraz sa bude klásť na i) riadenie v oblasti klímy a životného prostredia, jeho prepojenie s verejnými financiami a fiškálnymi iniciatívami a monitorovanie cieľov; ii) podporu iniciatív v oblasti stanovovania

cien uhlíka; iii) administratívnu kapacitu a cieleňú technickú pomoc na vykonávanie a presadzovanie právnych predpisov na ústrednej aj miestnej úrovni a iv) vzdelávanie a zvyšovanie informovanosti v súkromnom sektore aj u obyvateľstva ako hybnej sily zmien. Program pozorovania Zeme Copernicus poskytuje služby a údaje na podporu politík zeleného rastu a monitorovania klímy. V rámci spolupráce by sa malo podporovať vykonávanie plánov udržateľnej mestskej mobility v mestách regiónu a rozvíjať zelené multimodálne dopravné riešenia. Toto úsilie si bude vyžadovať koordinovaný a posilnený politický dialóg⁴⁴ so všetkými zainteresovanými stranami vrátane súkromného sektora a občianskej spoločnosti, a to aj na miestnej úrovni. Prioritou v regióne je zvyšovanie kapacít na adaptáciu na zmenu klímy a znižovanie rizika katastrof. Dôraz sa bude klásť na i) podporu odolnosti proti zmene klímy, ii) investície do odolnosti proti zmene klímy, iii) investície do preventívnych opatrení, iv) riešenia inšpirované prírodou a kapacity riadenia rizík.

Strategická spolupráca s medzinárodnými finančnými inštitúciami a súkromným sektorom podnieti rozvoj finančného systému, ktorý podporuje udržateľný rast. Okrem toho sa bude podporovať účasť verejných orgánov zodpovedných za rozvoj politík udržateľného financovania v partnerských krajinách, a to najmä prostredníctvom medzinárodných fór, ako je Medzinárodná platforma pre udržateľné financovanie⁴⁵. EÚ a ďalší členovia Medzinárodnej platformy pre udržateľné financovanie si môžu vymieňať najlepšie postupy a koordinovať úsilie v oblasti environmentálne udržateľných investícií, ako sú zelené taxonómie, zverejňovanie informácií o životnom prostredí a klíme a štandardy a značky pre **zelené finančné produkty**.

Energetická transformácia a energetická bezpečnosť

Európa a oblasť Stredozemia majú vzájomne závislé, komplementárne a zblížujúce sa energetické záujmy založené na prioritách zelenej a spravodlivej transformácie a energetickej bezpečnosti.

Budúca spolupráca sa **musí prispôbiť rôznym finančným možnostiam a potrebám** partnerov a zamerať sa na tieto prioritné ciele: i) rozsiahle zavádzanie energie z obnoviteľných zdrojov a výroba čistého vodíka v prospech dosiahnutia cieľa, že do roku 2030 bude v susedstve EÚ aspoň 40 GW kapacity elektrolyzéro; ii) posilnenie prepojenia elektrických sietí⁴⁶; iii) úsilie a opatrenia v oblasti energetickej efektívnosti so zameraním na budovy a spotrebiče; iv) politiky na riešenie fugitívnych emisií metánu z výroby, prepravy a používania fosílnych palív v súlade s rámcom stanoveným v stratégii EÚ pre metán.

Efektívne využívanie zdrojov, boj proti znečisteniu a biodiverzita

Vzhľadom na urbanizačné trendy, stratu biodiverzity, a to aj v dôsledku odlesňovania a degradácie pôdy, stratu a fragmentáciu biotopov, zvýšenie znečistenia morí a pôdy a vplyv

⁴⁴ Príkladom je regionálna platforma Únie pre Stredozemie pre výskum a inovácie, v ktorej sa zmena klímy a obnoviteľné zdroje energie určili za hlavné priority spolupráce v nadchádzajúcich rokoch.

⁴⁵ Medzinárodná platforma pre udržateľné financovanie.

⁴⁶ V súhrnnom pláne elektrických prepojení pre Stredozemie na rok 2020 je určených 15 potenciálnych projektov prepojenia energetických sietí a posudzujú sa ich náklady a prínosy.

zmeny klímy na zdroje, najmä na prístup k vode, navrhujeme zamerať sa na **opatrenia na ochranu a obnovu biodiverzity** živočíchov a rastlín v mori aj na pevnine, ako aj na **udržateľné hospodárenie s vodami** vrátane čistenia odpadových vôd, opätovného využívania vody a efektívneho využívania hospodárenia s vodami.

Vysoká úroveň znečistenia ovzdušia je rozšíreným problémom v celom regióne, no najmä v husto osídlených pobrežných oblastiach, kde sa koncentrujú emisie z priemyslu a dopravy do ovzdušia a prenikajú do mora. To má vážny vplyv na zdravie, životné prostredie a námorné hospodárske činnosti vrátane rybárstva a cestovného ruchu.

Podporné opatrenia budú zahŕňať zvyšovanie informovanosti a vzdelávanie s cieľom predchádzať neregulovanému zneškodňovaniu odpadu a podporovať udržateľnú spotrebu a výrobu, rozvoj moderných zariadení, ktoré by zabezpečili recykláciu a bezpečné zneškodňovanie odpadu, a reformu legislatívneho, fiškálneho a inštitucionálneho rámca s cieľom znížiť rôzne druhy znečistenia, a udržateľné plánovanie a riadenie využívania pôdy. EÚ bude v kontexte Barcelonského dohovoru s krajinami v regióne naďalej spolupracovať na prijatí opatrení na zníženie úrovne emisií najmä z námornej dopravy s cieľom vyhlásiť Stredozemné more za kontrolnú oblasť emisií.

Udržateľný potravinový systém

Posilní sa spolupráca s cieľom prejsť na **udržateľné potravinové systémy** vrátane udržateľného riadenia poľnohospodárstva, rybárstva a zachovania prírodných výrobných faktorov v záujme posilnenia potravinovej bezpečnosti. To môže zahŕňať poskytovanie technických odborných znalostí pri formulovaní politik týkajúcich sa poľnohospodárstva a modrého hospodárstva, podporu agroekologických postupov a presadzovanie inteligentných koncepcií poľnohospodárstva a akvakultúry. Mala by sa výraznejšie podporovať regionálna integrácia trhov s produktmi rybolovu a akvakultúry v rámci Africkej kontinentálnej zóny voľného obchodu a Všeobecnej rybárskej komisie pre Stredozemné more⁴⁷, ako aj rozvoj potravinových hodnotových reťazcov na kontinentálnej úrovni.

Zoznam opatrení: Zelená transformácia: odolnosť voči zmene klímy, životné prostredie a energetika

- Spoločne sa usilovať o zjednodušenie cieľov, posun smerom k zelenému rastu a rozvoj alebo posilnenie súdržných, dosiahnuteľných a merateľných opatrení v oblasti klímy identifikovaných v rámci vnútroštátne stanovených príspevkov a národných adaptačných plánov na regionálnej a bilaterálnej úrovni
- Posilniť strategickú angažovanosť na podporu rozvoja finančného systému, ktorý podnecuje udržateľný rast a investície do odolnosti proti zmene klímy, prostredníctvom regionálnej iniciatívy udržateľného financovania v spolupráci s medzinárodnými finančnými inštitúciami

⁴⁷ <http://www.fao.org/gfcm/about/en/>

- Posilniť dvojstrannú angažovanosť a poskytovať cieleňú pomoc na podporu rozsiahlych investícií do obnoviteľných zdrojov energie a výroby čistého vodíka pre domácu spotrebu aj vývoz. V súlade s cieľmi stratégie „z farmy na stôl“⁴⁸ podporovať návrhy udržateľných potravinových systémov, investície do nich a ich zavádzanie od výroby až po spotrebu, s osobitným dôrazom na bezpečnosť potravín, zdravie rastlín a zvierat a dobré životné podmienky zvierat a s cieľom zabezpečiť regionálnu potravinovú bezpečnosť
- Podporovať iniciatívy v oblasti odpadového hospodárstva vrátane potravinového a morského odpadu
- Podporovať ochranu a obnovu biodiverzity vrátane vytvárania účinných a dobre riadených sietí pobrežných a morských chránených oblastí
- Podporovať úsilie o zníženie emisií, najmä do morského a pobrežného prostredia, vody a ovzdušia
- Podporovať udržateľné využívanie prírodných zdrojov ako základu na dosiahnutie prechodu na obehové hospodárstvo

Vykonávanie

EÚ využije všetky svoje nástroje na zabezpečenie účinného, efektívneho, rýchleho a cieleňého zavádzania nového programu pre Stredozemie. **Zohľadní rozmanitosť, záujmy a potreby regiónu.** Základným kameňom spolupráce bude aj naďalej **politický dialóg so všetkými príslušnými zainteresovanými stranami.** Osobitná pozornosť sa bude venovať miestnej úrovni, aby sa zabezpečilo primerané geografické rozloženie vplyvu spolupráce.

V nepretržitom na budúcnosť orientovanom dialógu medzi EÚ a jej partnermi sa **zaistí vzájomne prospešné partnerstvo a plná spoluzodpovednosť** s ohľadom na sociálnu dynamiku a vplyv výziev a reforiem. Budeme sa usilovať o prispôsobenú, integrovanú viacodvetvovú spoluprácu, obchodné a investičné balíky a platformy, ktoré predstavujú dôveryhodnú reakciu na potreby partnerov a EÚ. **Úroveň finančnej podpory EÚ bude primeraná ambíciám a záväzku každého partnera** k spoločným hodnotám, programu reforiem vrátane správy vecí verejných a ich vykonávaniu.

Výrazne posilnený politický dialóg **prispeje k budovaniu spoločného porozumenia s partnermi z južného susedstva.** V tejto súvislosti navrhujeme pravidelné stretnutia na úrovni ministrov zahraničných vecí a odvetvových ministrov a vysokých úradníkov, pričom by sa v prípade potreby mohli organizovať stretnutia hláv štátov a predsedov vlád. Posilnená koordinácia sa premietne do lepšieho zosúladenia pozícií na bilaterálnej aj multilaterálnej úrovni.

Bude sa pokračovať v úsilí o posilnenie regionálnej, subregionálnej a medziregionálnej spolupráce. Úloha Únie pre Stredozemie má naďalej zásadný význam. Okrem toho

⁴⁸ Stratégia „z farmy na stôl“ [COM(2020) 381].

subregionálna spolupráca prispôsobená špecifikám rôznych subregiónov Stredozemia a ďalších regiónov. Navyše účinné prístupy si budú vyžadovať širšiu spoluprácu so susednými krajinami a regiónmi. Medziregionálny rozmer je preto dôležitý. Musíme zintenzívniť spoluprácu medzi severnou a subsaharskou Afrikou, a to aj prostredníctvom trojstrannej spolupráce s EÚ. Takisto je potrebné posilniť súdržnosť medzi činnosťou EÚ so severoafrikkými partnermi a zvyškom afrického kontinentu. Podobne dôležitá je medziregionálna spolupráca s regiónmi Perzského zálivu a Červeného mora. Kľúčová bude intenzívnejšia spolupráca s regionálnymi aktérmi a organizáciami, najmä s Ligou arabských štátov, Africkou úniou a príslušnými subregionálnymi zoskupeniami. Mali by sa preskúmať možnosti pragmatických iniciatív založených na variabilnej geometrii s cieľom podporiť tých, ktorí chcú ďalej rozvíjať spoluprácu v oblasti spoločných statkov v Stredozemskom regióne. Zintenzívňime naše úsilie, pokiaľ ide o **diplomaciu v oblasti klímy a energetiky** na bilaterálnej aj regionálnej úrovni.

Hlavnými nástrojmi spolupráce EÚ s partnerskými krajinami bude Nástroj susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce a Európsky fond pre udržateľný rozvoj plus. Všetky opatrenia sa budú riadiť zásadou prvoradosti politiky. EÚ bude podporovať spoločné programovanie a iniciatívy Tímu Európa v teréne, pričom sa bude vychádzať z úspešných skúseností získaných počas celosvetovej reakcie na pandémiu COVID-19. EÚ bude nabádať svoje členské štáty, európske rozvojové agentúry, finančné inštitúcie a iných darcov, aby s partnerskými krajinami spoločne rozvíjali súdržné a komplementárne prístupy k odvetvovým prioritám. K maximalizácii úsilia EÚ prispeje aj budúca európska finančná štruktúra pre rozvoj.

Nový program pre Stredozemie bude podkladom na prípravu dvojstranných politických rámcov dohodnutých spoločne s partnermi⁴⁹ a viacročné plánovanie v rámci Nástroja susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce na roky 2021 – 2027, pričom bude vychádzať z konzultácií s partnerskými krajinami a ďalšími príslušnými zainteresovanými stranami. Poznatky získané z predchádzajúcich programov v rámci susedskej politiky pomôžu pri vytyčovaní budúcich opatrení. Kľúčovú úlohu pri sprostredkovaní tohto procesu budú zohrávať delegácie EÚ.

Európsky fond pre udržateľný rozvoj plus v rámci Nástroja susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce a jeho inovatívna finančná štruktúra umožnia v spolupráci s Európskou investičnou bankou, Európskou bankou pre obnovu a rozvoj, rozvojovými bankami členských štátov a medzinárodnými finančnými inštitúciami **prilákať investície súkromného sektora.**

Ďalšia integrácia a výmena medzi oboma brehmi Stredozemného mora sa okrem toho dosiahne ďalším podporovaním a uľahčovaním účasti partnerov na programoch EÚ v rokoch 2021 – 2027.

⁴⁹ V spoločných dokumentoch, prioritách partnerstva a ich ekvivalentoch sa stanovujú spoločne dohodnuté programy politických a hospodárskych reforiem a súvisiace vykonávacie nástroje. Spoločné dokumenty budú naďalej tvoriť rámec vonkajšej pomoci v rámci viacročného finančného rámca EÚ na roky 2021 – 2027.

EÚ takisto posilní svoju strategickú komunikáciu s cieľom zvýšiť informovanosť o opatreniach prijatých v rámci nového programu pre Stredozemie. Komisia a vysoký predstaviteľ budú s našimi partnermi spolupracovať na vytvorení pevnejších rámcov umožňujúcich slobodu prejavu a podporovať zdravé informačné prostredie. Kľúčovým aspektom tohto prístupu zostanú vykonávacie opatrenia na boj proti dezinformáciám a mylným informáciám⁵⁰. EÚ by so svojimi partnermi takisto mala zaistiť primerané zviditeľnenie našej politickej angažovanosti a opatrení v oblasti spolupráce v teréne, a to aj prostredníctvom podporných činností a iniciatív verejnej diplomacie.

Napokon, týmto programom pre Stredozemie sa bude riadiť naša politika voči tomuto regiónu a EÚ bude pravidelne hodnotiť dosiahnutý pokrok.

⁵⁰ Úsilie v oblasti strategickej komunikácie bude vychádzať zo spoločného akčného plánu proti dezinformáciám (z 5. decembra 2018), akčného plánu pre európsku demokraciu (COM/2020/790) a skúseností získaných v súvislosti s pandémiou COVID-19 a bude zakotvené v európskych hodnotách a zásadách.